

STORTINGET

Innst. 345 S

(2023–2024)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:112 S (2023–2024)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Sveinung Rotevatn, Guri Melby, Alfred Jens Bjørlo, Ingvild Wetrhus Thorsvik og André N. Skjelstad om en ferdigbehandling av Nasjonal ramme for vindkraft

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fullføre behandlingen av Nasjonal ramme for vindkraft på land, som Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) la frem i 2019, og legge denne frem for Stortinget.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Mani Hussaini, lederen Ingvild Kjerkol, Stein Erik Lauvås, Linda Monsen Merkesdal og Sigurd Kvammen Rafaelsen, fra Høyre, Nikolai Astrup, Bård Ludvig Thorheim, Ove Trellevik og Mathilde Tybring-Gjedde, fra Senterpartiet, Aleksander Øren Heen, Gro-Anita Mykjåland og Hans Inge Myrvold, fra Fremskrittspartiet, Terje Halleland og

Marius Arion Nilsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Rødt, Sofie Marhaug, fra Venstre, Ola Elvestuen, fra Miljøpartiet De Grønne, Une Bastholm, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, viser til Representantforslag 112 S (2023–2024) om en ferdigbehandling av Nasjonal ramme for vindkraft. Komiteen viser til at statsråd Terje Aasland har uttalt seg om forslaget i brev til komiteen av 5. april 2024. Brevet følger som vedlegg til denne innstillingen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Rødt, viser til at det forventede kraftbehovet har økt betydelig de siste par årene. Flertallet mener at rikelig tilgang til ren og rimelig kraft skal være et konkurransefortrinn for norsk industri og næringsliv og et gode for norske husholdninger. Det er derfor behov for økt kraftproduksjon, mer utbygging av nett og mer effektiv bruk av energien vi allerede har. Flertallet mener vindkraft på land er en av flere aktuelle energiformer som kan bidra til å dekke behovet for mer kraft. Flertallet legger til grunn at forvaltningen bygger videre på det faglige grunnlaget som ble utarbeidet i Forslag til nasjonal ramme for vindkraft i 2019, når nye konsesjoner om vindkraft nå kommer til behandling, og at det brede faglige arbeidet som ble utført den gangen, kommer til nytte. Flertallet viser i den forbindelse til at den nasjonale rammen for vindkraft baserte seg på 21 underrapporter som gjennomgikk ulike problemstillinger knyttet til vindkraftutbygging på land og belyste viktige verdier som må ivaretas, som naturhensyn, vindforhold, hensyn til samiske interesser og lokaldemokrati.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De

Grønne understreker at Norge under Parisavtalen har tatt på seg en forpliktelse til å redusere utslippene av klimagasser med minst 55 pst. innen 2030 sammenlignet med nivået i 1990. I 2019 inngikk Norge en juridisk forpliktende avtale med EU om felles oppfyllelse av utslippsmålet for 2030. Norges klimamål for 2050 er å redusere utslippene med minst 90–95 pst., og Norge vil dermed fjerne mer klimagasser fra atmosfæren enn vi slipper ut.

Disse medlemmer påpeker at mer fornybar energi er avgjørende for å nå klimamålet og holde global oppvarming ned mot 1,5 grad. Fornybar energi har et mye lavere klimaavtrykk enn fossil energi som olje, kull og gass. Samtidig er bruk av elektrisitet langt mer energieffektivt enn fossil energibruk. Likevel trengs det mer fornybar energi fordi elektrisitet tas i bruk i stadig større omfang til blant annet transport, næringsliv og industri.

Disse medlemmer vil understreke at en nasjonal ramme for vindkraft kan være et nyttig verktøy for å stadfeste hvilke områder som er uaktuelle for vindkraft. Disse medlemmer har merket seg at det nå utredes og foreslås mange vindkraftprosjekter, blant annet i Finnmark, som ligger utenfor de grensene som ble skissert i NVEs forslag til nasjonal ramme.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at det er et stort behov for ny kraft i årene fremover, og at det gjerne fremheves at bygging av mer vindkraft på land vil være det fremste bidraget til en raskere kraftutbygging. Disse medlemmer viser imidlertid til at det er et høyt konfliktnivå knyttet til bygging av vindkraftanlegg på land, noe som har gjort det nødvendig å gi kommunene større innflytelse i prosessen. Disse medlemmer mener det var svært viktig å få på plass en bred enighet i Stortinget ved behandlingen av vindkraftmeldingen, Meld. St. 28 (2019–2020), om å flytte behandlingen av vindkraft på land fra energiloven til plan- og bygningsloven og slik styrke makten til lokaldemokratiet. Disse medlemmer viser til at de nødvendige endringene i plan- og bygningsloven og energiloven ble vedtatt våren 2023 i forbindelse med behandlingen av Prop. 111 L (2022–2023) Endringer i energiloven og plan- og bygningsloven (vindkraft på land). Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg la til side Forslag til nasjonal rammeplan for vindkraft, utarbeidet av NVE, etter motstand fra blant annet mange kommuner. Disse medlemmer viser videre til at godkjenning av vindkraftverk nå er en kommunal beslutning, og at det er flere vindkraftprosjekter som er under planlegging og behandling. Disse medlemmer ser ikke hvordan en regjeringsbehandling og en påfølgende stortingsbehandling av NVEs rammeplan skrevet i 2019 vil kunne bidra til bedre og raskere kommunal saksbehandling.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne viser til at behovet for fornybar energi og raske klimakutt har økt i årene etter at rammeplanen for vindkraft ble lagt til side av regjeringen i 2019. Disse medlemmer vil samtidig peke på at behovet for sterkere naturvern og mer naturvennlig arealpolitikk har økt i samme periode. Høsten 2022 signerte Norge Kunming-Montreal-rammeverket for naturmangfold (naturavtalen), som forplikter landene til å beskytte 30 pst. av sin natur innen 2030 og sette i gang restaurering av 30 pst. av forringet natur. Disse medlemmer vil peke på at denne banebrytende naturvernpolitiske forpliktelsen krever store endringer i måten man bruker naturarealer på, og at endringen må skje raskt.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne mener derfor at en eventuell gjenopptakelse av nasjonal ramme for vindkraft må skje innenfor rammene av en mye strengere naturvernpolitikk enn den politikken som ble ført da rapporten ble sendt på høring i 2019. Mange vindkraftprosjekter ble i denne perioden bygget i urørte områder og med svært store terrenginngrep og konsekvenser for nærmiljø og friluftsliv. Disse medlemmer mener regjeringen må legge til grunn at det skal føres en restriktiv politikk for vindkraft på land, der naturverdier, friluftsliv og hensynet til reindriftsnæringen prioriteres. Dette må også gjelde innenfor områder som pekes ut som best egnet innenfor en eventuell ny nasjonal ramme for vindkraft. Framtidige vindkraftkonsesjoner på land må forbeholdes områder med eksisterende inngrep og infrastruktur og ikke redusere områder med urørt natur, reinbeite eller andre viktige natur- og friluftslivsverdier. Disse medlemmer viser til at Energikommisjonen peker på at «nærvind», vindkraft ved eksisterende infrastruktur, kan være en vei å gå.

Komiteens medlemmer fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne påpeker at vindkraft er en viktig fornybar energikilde der Norge har særlig gode ressurser på land og til havs. Samtidig har vindkraft også negative konsekvenser og må ikke komme i konflikt med viktige naturverdier. Disse medlemmer er opptatt av at utbygging av vindkraft på land skal ta hensyn til både natur, dyreliv, reindrift og kommunale vedtak. Samtidig må det, der det bygges ut, foreligge en plan for tilbakeføring av områdene til natur når vindkraftverkene eventuelt avvikles. Disse medlemmer understreker at saksbehandlingen må ta hensyn til samiske interesser og kommunale beslutninger.

Disse medlemmer vil peke på at Norge har noen av Europas beste vindressurser, og i Meld. St. 25 (2015–2016) Kraft til endring – Energipolitikken mot

2030 står det at det skal legges til rette for langsiktig utvikling av lønnsom vindkraft i Norge. I dag er Norges kraftsystem dominert av fleksibel vannkraft. Vann- og vindkraft er fornybare energikilder som utfyller hverandre godt, siden det kan spares vann i magasinene når det er gode vindforhold, og brukes vannkraft når det ikke blåser. Ren, fornybar energi er dessuten en handelsvare Norge har betydelige inntekter fra.

Disse medlemmer understreker at vindkraft på land sammen med solenergi kan realiseres relativt raskt sammenlignet med en del andre fornybare energikilder, som vindkraft til havs. NOU 2023:3 Mer av alt – raskere – Energikommisjonens rapport påpeker at vindkraft på land kan spille en sentral rolle for å opprettholde eller styrke kraftbalansen frem mot 2030.

Disse medlemmer viser til at det er blitt gjort en rekke endringer i reguleringene for vindkraft på land de siste fem årene. I 2020 ble det gjort endringer i konsesjonsprosessen, som blant annet innebar en skjerping av tidskravene i konsesjonsbehandlingen. Fra 1. juli 2023 er det krav om områderegulering for vindkraftverk, noe som innebærer krav om områderegulering etter plan- og bygningsloven for konsesjonspliktige vindkraftanlegg på land. Disse medlemmer påpeker at hensikten med endringen var å gi kommunene mer kontroll over en eventuell utbygging samt å øke involveringen fra interessegrupper og lokalsamfunn i disse prosessene. Fra 1. januar 2024 ble det innført grunnrenteskatt på landbasert vindkraft med en effektiv skattesats på 25 pst.

Disse medlemmer viser til behovet for raskere saksbehandling av konsesjoner for fornybar energi i Norge, en raskere vei enten det er til ja eller nei til utbygging av fornybar energi. Gjennom det reviderte fornybardirektivet og REPowerEU (EUs plan for å bli hurtig uavhengig av fossilt brensel fra Russland) har EU lagt til grunn at medlemsland skal identifisere land- og sjøområder som er nødvendige for installasjon og produksjon av fornybar energi for å nå 2030-målet, og komme med konkrete planer for disse områdene. Dette skal være områder der det antas at miljøvirkningene av fornybar energiproduksjon ikke er vesentlige. Forslagsstillerne mener Norge må innlemme EØS-relevante regelverk på klima-, energi- og miljøfeltet snarest mulig og senest innen ett år etter vedtak i EU.

Komiteens medlem fra Rødt viser til at NVEs rapport Forslag til nasjonal ramme for vindkraft (1. april 2019) møtte en enorm folkelig motstand da den ble lansert, noe som førte til at det ble satt en nødvendig midlertidig stans for konsesjonsbehandling av vindkraft i Norge. Dette medlem mener at det ble lagt opp til en storstilt vindkraftutbygging med store konsekvenser for natur og friluftsliv som Norge ikke trengte.

Dette medlem mener at Norges behov for nok utslippsfri energi kan løses på andre og mer naturvennlige måter enn en storstilt utbygging av vindkraft på land. Norge har allerede et betydelig fornybart kraftoverskudd, som bør utnyttes bedre enn i dag.

Dette medlem merker seg at forslagsstillerne tar til orde for å innføre EU-direktiver som vil kreve at Norge gjør om på lovverk og konsesjonsprosesser for enklere å bygge ut vindkraft i norsk natur. Dette medlem mener at gode og grundige konsesjonsprosesser er svært viktig for demokratiet og ikke er noe som bør lempes på. Dette medlem mener at konsekvensen av å innføre strenge tidsfrister for konsesjonsbehandling nødvendigvis vil føre til at utredningene blir dårligere og ikke tilstrekkelig hensyntar konsekvensene for naturen.

Dette medlem viser også til at det i dag planlegges for vindkraftutbygging i stor skala, utenfor grensene til nasjonal ramme for vindkraft. Dette skjer særlig i Finnmark, hvor regjeringen har lagt opp til en prosess for omfattende vindkraftutbygging for å sikre nok kraft til elektrifisering av Hammerfest LNG på Melkøya.

Dette medlem viser til en artikkel på energiwatch.no fra 5. september 2023, som viser at de konsesjonssøkte vindkraftprosjektene i Finnmark alle ligger utenfor områdene omtalt som mest egnet i Forslag til nasjonal ramme for vindkraft. Dette medlem mener dette understreker at vindkraftutbyggingen i Norge i liten grad har tatt hensyn til natur og miljø, og at videre planlagt utbygging av vindkraft heller ikke ser ut til å ta tilstrekkelig hensyn til dette.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at Olje- og energidepartementet i forbindelse med Meld. St. 25 (2015–2016) Kraft til endring – Energipolitikken mot 2030 ga Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) i oppdrag å utarbeide et forslag til nasjonal ramme for vindkraft på land. Rapporten ble lagt fram i 2019 og ga forslag til føringer og prioriteringer for utbygging av vindkraft i Norge. 13 områder ble utpekt som best egnet for ny vindkraftutbygging.

Dette medlem viser til at den nasjonale rammen for vindkraft baserer seg på 21 underrapporter som gjennomgår ulike problemstillinger knyttet til vindkraftutbygging på land. Dette medlem mener at NVEs rapport fra 2019 er faglig godt fundert og belyser viktige verdier og faktorer som må ivaretas, som naturhensyn, vindforhold, hensyn til samiske interesser og lokal medvirkning.

Dette medlem påpeker at en rekke nye vindkraftprosjekt på land nå er under planlegging og konsesjonsbehandling. I lys av de økende behovene for fornybar energi samt behovet for å beskytte regionale og nasjonale naturverdier mener dette medlem at denne rapporten bør ferdigbehandles i Stortinget. Dette medlem mener behandlingen av Forslag til nasjonal

ramme for vindkraft vil bidra til bedre saksbehandling og en mer forutsigbar konsesjonsbehandling av forslag om nye vindkraftprosjekter.

De t t e m e d l e m fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fullføre behandlingen av Forslag til nasjonal ramme for vindkraft, som Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) la frem i 2019, og legge denne frem for Stortinget.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fullføre behandlingen av «Forslag til nasjonal ramme for vindkraft», som Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) la frem i 2019, og legge denne frem for Stortinget.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 21. mai 2024

Ingvild Kjerkol

leder

Nikolai Astrup

ordfører

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Framskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og råår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:112 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Sveinung Rotevatn, Guri Melby, Alfred Jens Bjørlo, Ingvild Wettrhus Thorsvik og André N. Skjelstad om en ferdigbehandling av Nasjonal ramme for vindkraft – vedtas ikke.

**DET KONGELIGE
ENERGIDEPARTEMENT**

Statsråden

Stortinget
Energi- og miljøkomiteen
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

23/1911-

5. april 2024

Representantforslag 112 S (2023-2024) om en ferdigbehandling av Nasjonal ramme for vindkraft

Jeg viser til brev av 20. mars i år der det bes om uttalelse til representantforslag 112 S.

I representantforslaget fremmes følgende forslag: «Stortinget ber regjeringen fullføre behandlingen av Nasjonal ramme for vindkraft på land, som Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) la frem i 2019, og legge denne frem for Stortinget.»

Jeg deler forslagsstillernes syn på behovet for mer fornybar energiproduksjon og betydningen av å få på plass mer vindkraft på land.

Mye av det faglige arbeidet som er lagt til grunn for Nasjonal ramme for vindkraft på land er ført videre og nyttiggjøres i dag. Oppdateringen av kunnskapsgrunnlaget var en sentral del av arbeidet. NVE, i samråd med berørte sektormyndigheter, oppdaterer dette kunnskapsgrunnlaget jevnlig, og det brukes av både utbyggere og myndighetene i dag.

Arbeidet med nasjonal ramme ble av Solberg-regjeringen fulgt opp med Meld. St. 28 (2019-2020) *Vindkraft på land – Endringer i konsesjonsbehandlingen*. Ved Stortingets behandling av meldingen ble en rekke prinsipper for konsesjonsbehandlingen fastsatt. I kjølvannet av Stortingets behandling har regjeringen lagt fram og fått behandlet endringer i energiloven og plan- og bygningsloven. Dette gir kommunene et planmessig verktøy ved behandlingen av vindkraftprosjekter og styrker den lokale forankringen.

De økonomiske og regulatoriske rammevilkårene for vindkraftutbyggingen fremover er nå satt. Gjennom det viktige skatteforliket med produksjonsavgift og nivå på grunnrentebeskatningen, er de skattemessige forutsetningene for vindkraft klarlagt og

aktørene er sikret en stabilitet på dette området og kommunene er sikret en større andel av verdiskapingen ved vindkraftutbygging.

I tillegg har regjeringen lagt fram en tiltakspakke for reindrift og energi, som skal sikre reindriften og legge til rette for sameksistens mellom vindkraft og energitiltak i samiske områder.

Videre har regjeringen åpnet for konsesjonsbehandling av nye vindkraftprosjekter etter at dette ble stanset av Solberg-regjeringen i 2019. Stansen medførte at det i liten grad ble utviklet nye prosjekter, og det er i dag få nye vindkraftprosjekter til konsesjonsbehandling hos NVE. Energidepartementet har i dag ingen prosjekter til klagebehandling, og konsesjonsbehandlingstiden er derfor nå ingen stor barriere for realiseringen av mer vindkraft.

Klargjøring av rammevilkårene og åpning av konsesjonsbehandlingen har skapt en gryende interesse for å utvikle nye vindkraftprosjekter. NVEs oppfølging av regjeringens kraft- og industriløft for Finnmark avdekket betydelig interesse for utvikling av vindkraft der, men også i andre deler av landet er det reelle diskusjoner mellom vindkraftaktørene, grunneiere og kommuner om utvikling av nye prosjekter. Regjeringen har styrket energimyndighetene betydelig de siste årene, og det jobbes kontinuerlig med effektivisering av konsesjonsbehandlingen. Forvaltningen vil nå være i stand til å ta imot og behandle et økende antall prosjekter.

Det tar tid å utvikle, konsekvensutrede, saksbehandle og bygge nye vindkraftprosjekter. Selv om det jobbes godt både i bransjen, kommunene og forvaltningen for å få realisert mer fornybar energi, vil det ta noen år før dette gir seg utslag i økt kraftproduksjon. Jeg mener vi nå må prioritere å støtte opp under gode prosesser i kommunene for tilrettelegging av ønsket vindkraftutbygging. Å skulle ta opp igjen arbeidet med den delen av nasjonal ramme som innebar kartfesting av de mest egnede områdene, vil kreve oppdateringer av grunnlagsmaterialet og involvering av berørte interesser, og arbeidet vil kreve tid og ressurser. Arbeidet ville etter mitt syn også bidra til usikkerhet om rammene framover.

Jeg mener vi ikke må sette i gang nye prosesser som kan forsinke fornybarutbyggingen, og anbefaler derfor at representantforslaget om ferdigbehandling av nasjonal ramme ikke tas til følge.

Med hilsen

Terje Aasland

